

Martin Andersen Nexøs tale om Moskvaprocesen i Moskvas Radio

Taler

Martin Andersen Nexø
Forfatter og observatør til
Moskvaprocesserne i 1937

Dato

13. februar 1937

Sted

Moskva

CENTRAL-PROCESSEN

Sinovjeff-Kameneff Processen, som fulgte paa Morden paa Kiroff, blev jo både fra borgerlig og socialdemokratisk Side fremstillet som en Humbugproces, der skulde dække over Fiaskoen herovre. Ud fra den Middelaldermentalitet, der er saa fremtrædende i Vestevropa i Dag, talte man om en Hekseproces, hvor der hverken fandt Dokumentation eller Vidneførsel Sted, hvor man opererede med Tortur og mystiske Giftstoffer og som Følge deraf kunde præsentere Offentligheden »dresserede Anklagende«, der i glad Løssluppenhed efterplaprede alt det, den offentlige Anklager lagde dem i Munden, og gav Tilstaaelser og Selvanklager fra sig saa mange, man ønskede.

Maaske vil man denne Gang derude forlade Teorien om en Kætterproces og sige, at det er et Sammenstød mellem Asien (Stalin) og Europa i Trotskis Skikkelse. Desto værre for Evropa! Processen afslører - uhyggeligt — hvorledes mægtige Kræfter, med Frisind og Fremskridt som Skalkeskjul, arbejder i Reaktionens Tjeneste, først ufrivilligt, saa (tvungen af Forholdenes Magt og Tyngdens Lov) maalbevidst — og ender med at indgaa Forbund med den sorteste Reaktion: Nazismen.

Gribende og uhyggeligt har det været at høre de Anklagede i deres Forsvarstale skildre den gradvise Gliden fra Opposition over i Sammensværgelse og derfra videre over i Mord, Brandstiftelse, Togafsporing — Anslag mod Sovjet-Unionens Bestaaen. Pjatakoff taler med Foragt om Teorien om Tortur af den ene eller anden Art, som jo særlig II. Internationale har gjort sig Talsmand for. »Saadanne Metoder vilde aldrig have faaet mig til at udtale mig,« siger han. »Hvorfor skulde jeg vel tilstaa af Frygt? Enhver Straf, De kan tilmaale mig, er let

i Forhold til dette at maatte aflægge Beretning om saa tungtvejende og skadelige Handlinger som de, jeg har begaaet. Jeg har tilstaaet, fordi jeg ikke længere er Trotskist og ikke kan finde mig i, at den offentlige Anklager fremdeles kalder mig Trotskist.«

Andre beretter om, hvorledes de langsomt er blevet spundet ind, til de vaagnede som Forbrydere og maatte lade staa til; andre igen, som Radek, holdt Kammeratskabet fast, til det var for sent at springe af. Hos flere mærker man ogsaa som Bimotiv en Slags sportslig Interesse i det underjordiske Arbejde. Hvad der engang tjente Friheden, er blevet et Formaal i sig selv; og da man ikke har Zarismen at undergrave, undergraver man det Sovjetstyre, man selv har været med til at skabe.

Til Slut maa Fememordet, der direkte peger mod Nazismens Metoder fær den kom til Magten, ikke glemmes. Flere blev af Ingeniøren Bojarschinoffs Skæbne afskrækket fra at trække sig tilbage i Tide. Han, der selv havde været med til at øve Sabotage, blev myrdet, da han gav sig til at arbejde ærligt for Opbygningen. Haanden var Esaus, men Stemmen Trotskis — hans Navn gaar idelig igen i de Anklagedes Taler, hans isnende Aande mærkedes satanisk bag det hele! Han, der af Friederich Adler faar Attest for at være en blid Aandskæmper, en Modstander af al Slags Terror, giver Direktiver om endelig ikke at sky Blodsudgydelser, da det gælder om at ryste Folket op og gøre det misfornøjet med Regeringen. De Direktiver altsaa, der fører til Mord en masse ved Togafsporinger og Grubeulykker. I hans Navn dræbes ti Bjærgværksarbejderbørn i Donbækket. De leger Bjærgarbejdere, de Smaa, graver Skakter! Og man har i deres Sandkasser nedgravet Dynamitpatroner. Skriger det ikke til Himlen! Er det ikke Satanisme?!

Hvordan er Trotski og de andre blevet saadan?

Allerede da jeg i 1922 som Gæst overværede et international Proletar-Stævne i Moskva, kunde jeg til en udenlandsk Interviewer udtale som mit Indtryk af Forskellen mellem Lenin og Trotski, at Lenin syntes mig det uselviske geniale Menneske, der helt gik op i sin Idé og var ligeglad med ved hvem den realiseredes, blot den realiseredes. Trotski derimod var en begavet Ærgerrighed, for hvem det var en Livsbetingelse, at det ny, der skulde ske, skete just ved ham. Ellers var han parat til at spænde Ben for det — hvad han forøvrigt allerede da flere Gange havde forsøgt. Der var noget af en Paafuglehan over hans optræden:

alligevel virkede han ikke frastødende som Sinovjeff, der var lige saa ærgerrig, men tillige var fejg; hvad man ikke kunde beskylde Trotski for. Om dem begge gælder, at Lenin ved sin Aandsstyrke tvang dem ind i Revolutionen i det afgørende Øjeblik, og saa længe han levede, holdt deres Oppositionslyster nede.

Først med Lenins Død i 1924 bliver Oppositionen mere sluttet. Og betegnende for dens Art er, at de kontrarevolutionære Elementer i Sovjet-Unionen søger derhen, skønt Trotski proklamerer sig som Ventre-Revolutionær, og de selv haaber paa Kapitalismens Genindførelse. De har instinktivt forstaaet, at det yderliggaaende hos Trotski kun er Camouflage, at man gennem ham kan komme Bolsjevismen tillivs. Kærligheden til Trotski i visse demokratiske, navnlig intellektuelle Kredse i Vestevropa har vel beroet paa en lignende instinktiv Følelse.

De lykkes ikke Trotski og de andre oppositionelle at faa Fodfæste i Masserne: de er og bliver en Kreds af intellektuelle Ærgerrigheder — og af Folk med hver sin Recept til til Fornylse af Samfundsordenen i Verden. Det samme gaar forøvrigt igen i alle andre Lande. Trotskismen kommer ikke udover de Intellektuelles Kredse, heller ikke, hvor den — f. Eks. Mot Dag Bevægelsen i Norge samler store Dele af den studerende Ungdom, navnlig af Middelklassen. Det er en Ungdom, som svinger frem og tilbage mellem Trotskisme og Nazisme; og Trotskismen synes overhovedet at give en Slags ideologisk Indhold til det forkrøblede vestevropæiske Smaaborgerskab.

Da Trotski og Fæller ikke kan faa Fodfæste i Folket, som er og bliver den Lenin-Stalinske Linje tro, er de henvist til lyssky, stadig mere underjordisk Virksomhed, og til at søge Forbund med hvem og hvad som helst, der melder sig.

Dette faar navnlig Betydning, efter at Trotski i Aaret 1929 forvises til Udlandet, — og det bliver af skæbnsvanger Betydning. Her begynder den Virksomhed for Alvor, der fører til Forbund med alle Kræfter, som vil Sovjet-Unionen ilde. Reaktion, Fascisme, til Slut Nazisme, og som fører til alle de forbryderiske Handlinger, de to Processer har afsløret.

Af Processens Dokumenter og samstemmende Udsagn fremgaar det, at Trotski har regnet sikkert med et Angreb paa Sovjet-Unionen i 1937 fra tyske og japansk Side og spekuleret i dette Angreb. Han har gjort, hvad han kunde for at faa sin

»Profeti« til at gaa i Opfyldelse, plejet hemmelige Forhandlinger med Naziregeringen, og gennem sit Net af »Tillidsmænd« i ledende Stillinger i Udenrigsvæsenet, Jernbanevæsenet, den kemiske Industri, Grubedriften og Rustningsindustrien holdt Tyskland og Japan vidende om disse Væsners og Industriers Stade. Men foruden denne Spionvirksomhed, havde de trotskistiske »Tillidsmænd« blandt Ingeniører og Eksperter den Opgave at skade de dem underlagte Virksomheder mest muligt og — naar Krigen var der — at lægge dem helt øde. Kemiske Kombinator, Fabrikker og Gruber lemlæstedes, Højovne toges for tidlig i Brug, saa de brændte sammen, Militærtog afsporedes med mange dræbte og saarede som Resultat. Ved en enkelt Afsporing dræbtes 29 Soldater og lige saa mange saaredes. Det skete ved denne Lejlighed for at vise Japan, at Apparatet fungerede.

Alt dette fremgaar uomstødeligt af Retsforhandlingerne, og stillet overfor denne Proces, hvis Betydning rækker langt ud over Sovjet-Unionen, ja, som angaar hele Menneskeheden, fryser man ved Tanken om, at der gives Mænd med Ansvar for Demokratiet, der — enten det nu sker af Kynisme eller af Dumhed — kan tale om en Retskomedie med kunstig opkonstruerede Forbrydelser. Selv har jeg aldrig overværet en mere demokratisk Retshandling. De 17 Anklagede sad Side om Side, klædte som vi andre, kun skilt fra os ved et Baluster. De kunde tale sammen, havde til enhver Tid Ret til at gribe ind i Retshandlingen, stille Spørgsmål, korrigere eller komplettere de andres Udsagn. Intet Øjeblik havde jeg den ellers i en Retssal saa sædvanlige Følelse af overjordiske Dommere og elendige Kræ; høflige Spørgsmaal fra Anklageren Visjinski og høflige Redegørelser fra de Anklagedes Side. Anklagerens Spørgsmaal var knappe; aldrig har vel Beskyldningen mod en Forhørsdommer, at han lægger de Anklagede Udsagnene i Munden, været mindre paa sin Plads end her.

Hvorfor de da tilstaar saa aabent? Fordi Vægten af Anklagermaterialet er saa tyngende, fordi de overfor Forsamlingen ikke vil gælde for forstokkede Benægttere; fordi Udsagnene tvinger hinanden frem, Stump for Stykke til der opstaar et sammenhængende Billede, hvis tvingende Logik den enkelte ikke kan unddrage sig. Og endelig, som flere af dem peger paa, fordi de først nu under Retshandlingen ser det hele i sin uhyggelige Sammenhæng og forfærdes over sig selv. Nogen Gaade der ikke her!

Men hvordan har alt dette kunnet finde Sted og komme saa vidt uden at blive

opdaget? Især da man Gang paa Gang har haft Hovedmændene paa Anklagebænken? Hvorfor har man tidligere ladet dem løbe?

Det kan vel ikke nægtes, at Sovjetstyrets Mænd har været for optimistiske i deres Sin paa Menneske — som al Ungdom er det, har troet de Frafaldne for godt og ladet sig føre bag Lyset af deres Tvetungethed og falske Løfter om Troskab i Samarbejdet. Tankemmelighed mod gamle Kampfæller har ogsaa været medvirkende. Og Manglen paa kvalificeret Arbejdskraft har bevirket, at man ikke kunde være altfor nøjeseende i Valget af Medarbejdere, ligesom man skrev noget, der nu har afsløret sig som Forbrydelse og Sabotage paa den ukvalificerede Arbejdskrafts Konto.

Ligesom den russiske Revolution har sin Forløber i Begivenhederne 1905, den saakaldte *blodige Søndag*, har denne uhyggelige Kæmpeproces sin Forløber i Ramsin og Unionsprocesserne. De ligger ikke blot paa Linje alle disse Processer, der er en indre organisk Sammenhæng, som kaster et for Proletariatet pinligt Lys over Brosjyren: »Kætterprocessen« og videre ud. Forhaabentlig vil Processen her virke med til, at Socialdemokratiet finder sig selv igen som Varetager af Proletariatets Interesser. Nu er der ingen Misforstaaelser mulig og gives ingen Undskyldninger: at fortsætte vilde være ensbetydende med, at man bevidst førte Arbejderne bag Lyset.

Et Spørgsmaal melder sig til Slut — hvordan er Trotski? Af Processen stiger han frem som en Metternich af Falskhed og Forløjethed; men hvordan er han som Politiker? Ide og Idealisme søger man forgæves bag hans Handlinger, men ogsaa Reaktionen har jo frembragt Politikere, som kunde vurdere Verdenssituationen. Heller ikke som reaktionær Politiker holder Trotski Maal. Alle hans Forslag og politiske Teorier viser, at han ikke besidder Evne til at bedømme Situationen og skønne, hvad der er gennemførligt. Allerede mens hans sad i legal Opposition, krævede han delvist Tilbagetog af Kapitalismen med den Begrundelse, at Socialismen ikke kunde gennemføres i et enkelt Land — og samtidig bygger Sovjet-Unionen sig op for hans Øjne. Han forlanger, at Bønderne skal drives i Kolchosen med Bajonetten — hvad der vilde have styrtet Sovjet-Styret. Stalin vilde lempe dem derind med det gode og besejrer dermed Bonde-Individualismen.

Nogen stor Politiker er Trotski ikke, men han er uden Tvivl en stor Konspirator og en Spillernatur. Enkelte af hans Tilhængere er jo gamle

Revolutionære, som under Zarismen har ført en mangeaarig underjordisk Tilværelse. Trotski har forstaaet at kalde disse Muldvarpeevner til Live igen og vende det, der var skabt som Værn mod Zarismen og Knutten, om til et Vaaben mod Folket og Friheden.

Konspirator var han, men naturligvis maatte han have en Ideologi til at plumre Vandende med. Efter den franske Revolution og Interventionerne kom Napoleon og ordnede Evropa. Efter den russiske Revolution og Internventionerne, som vil føre til Sovjet-Unionens Fald i 1937, er Napoleon-Trotskis Tid inde, saa skal *han* give Verden den endelige Støbning — han den eneste politiske Seer!

Det er jo politisk Galimatias, men Verden er fuld af politisk Galimatias i Dag — ondartet politisk Galimatias.

Og Trotskis politiske Galimatias er i højeste Potens ondartet. Paa dens Konto har han ladet højtbegavede Mænd som Kiroff, trofaste Arbejdere i Hundredevis og uskyldigt legende Børn myrde, udefra den Tanke, at han vilde styrte Sovjet-Unionen i Grus, stikke Verden i Brand, lægge den brede arbejdende Menneskeheds møjsommenligt opbyggede Kultur øde.

Centralprocessen gar uomstødeligt afsløret ham som *Menneskehedens Fjende Nr. 1.*

Tale holdt i Moskvas Radio.

Trykt i ARBEJDERBLADET

13. februar 1937

Kilde

Nexø, Martin Andersen: Taler og artikler bd. 2: Det røde flag - Taler og artikler viet til kampen for fremskridt og fred. Forlaget Tiden, København 1954

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Danmarks Kommunistiske Parti, Moskvaprocesserne 1936-1938

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/central-processen>